

გადაწყვეტილების შედეგობრივი გავლენა ბავშვზე და სათანადოდ უნდა დაასაბუთოს, თუ რა და რატომ მიიჩნია ბავშვის საუკეთესო ინტერესებად. სასამართლოს განმარტებით კონვენციით დადგენილი ვალდებულება ვრცელდება ყველა საჯარო და კერძო სოციალური დაცვის ორგანოზე, სასამართლოზე, ადმინისტრაციულ ორგანოებსა და საკანონმდებლო ორგანოებზე, რომლებსაც შეეხება აქვთ ან დაკავშირებული არიან ბავშვებთან.

ამავდროულად, კონვენციის მიზანია, შეძლებისდაგვარად, შენარჩუნებულ იქნეს ოჯახის ერთობა. სასამართლოს განმარტებით ოჯახის განცალკევების პრევენცია და ოჯახის ერთიანობის შენარჩუნება ბავშვთა დაცვის სისტემის მნიშვნელოვანი კომპონენტებია. ხოლო, თუკი ბავშვი მაინც დაშორდება ერთ-ერთ მშობელს, იგი უფლებამოსილია რეგულარული პირადი ურთიერთობები და პირდაპირი კონტაქტები ჰქონდეს ორივე მშობელთან, იმ შემთხვევის გარდა, როცა ეს ეწინააღმდეგება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს. მაგალითად, ეკონომიკური მიზეზები არ შეიძლება იქნეს გამოყენებული გამართლებად ბავშვის მშობლებთან დაშორებისათვის. დაშორება შეიძლება განხილული იქნეს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, როდესაც ოჯახისათვის აუცილებელი დახმარება ოჯახის შესაძლებლობებზე არ არის საკმარისად ეფექტიანი ბავშვის უგულვებელყოფის ან მიტოვების, ან ბავშვის უსაფრთხოების რისკის პრევენციისათვის. ბავშვის საუკეთესო ინტერესები მოიცავს, ასევე, ბავშვის უსაფრთხო გარემოში ყოფნის უფლებასაც, რაც გულისხმობს მის დაცვას როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქოლოგიური ძალადობისაგან, თანატოლთა მხრიდან ზეწოლისაგან, ჩაგვრისაგან, დამამცირებელი მოპყრობისაგან, ასევე სექსუალური, ეკონომიკური და სხვა სახის ექსპლუატაციისაგან, ნარკოტიკებისაგან, შრომისაგან, შეიარაღებული კონფლიქტისაგან და ა.შ.

აღნიშნული სტანდარტისა და საქმეში არსებული მტკიცებულებების საფუძველზე საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბავშვებისათვის უმჯობესი იქნებოდა, თუკი მათ საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვრებოდა მამის საცხოვრებელი ადგილი, რომლის მიმართაც ბავშვებს

პოზიტიური დამოკიდებულება გააჩნდათ, თუმცა, ამავდროულად, ბავშვებისათვის სასარგებლო იქნებოდა, დედასთანაც ჰქონოდათ პერიოდული ურთიერთობა. ამის გამო, საკასაციო სასამართლომ დედას მიანიჭა ბავშვთან შეუზღუდავი კონტაქტის დამყარების უფლება, მათ შორის, უქმე ან/და სადღესასწაულო დღეებში ბავშვების თავისთან ღამისთევით წაყვანის უფლება. ამავდროულად, საკასაციო სასამართლომ სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს დაავალა ბავშვებისათვის სპეციალური ფსიქოლოგის გამოყოფა, რომელიც დაეხმარება მათ დედასთან ურთიერთობის გაუმჯობესებაში და სტრესთან გამკლავებაში.

გოჩა ოყრემიძე

► 3 – 6/2021

კომლის მეურნეობის წარმოებაში მონაწილეობის ვერმიღება პატიმრობის გამო

1. კომლის დანატოვარი ქონება თანაბარი წილით ეკუთვნის მის ყოფილ წევრებს.

2. კომლის ქონებაზე საკუთრების უფლება მოიპოვება კანონის საფუძველზე და კომლის ყოფილ წევრებს შორის ურთიერთობის მიზნებისათვის გადამწყვეტი არ არის საკუთრების უფლების საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია.

3. კომლის ქონებაზე საკუთრების უფლების მოპოვების შემაფერხებელი გარემოება ვერ გახდება კომლის ყოფილი წევრის პატიმრობა, ვინაიდან იგი ხორციელდება პირის ნების საწინააღმდეგოდ და ადგილი არ აქვს მის ნებას კომლის ქონების მიტოვების თაობაზე. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 1513-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 11 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-7-2019

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა საკუთარი ბიძაშვილის წინააღმდეგ და მოითხოვა საკომლო წიგნიდან მოპასუხის შესახებ არსებული ჩანაწერის ამოშლა და 1,500 კვ.მ. სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთის მესაკუთრედ აღიარება. კერძოდ, მოსარჩელის და მოპასუხის მამები იყვნენ ძმები, რომლებიც ხარაგაულის რაიონის ერთ-ერთ სოფელში ჩანერილები იყვნენ მათი დედის კომლის წევრებად. დედის გარდაცვალების შემდგომ კომლის უფროსად დარეგისტრირდა მოსარჩელის მამა, ხოლო მოპასუხის მამა დარჩა კომლის უბრალო წევრად. კომლი საკუთრებაში ფლობდა 1,500 კვ.მ. საკარმიდამო მიწის ნაკვეთს და მასზე განლაგებულ 64 კვ.მ. საცხოვრებელ სახლს. მოსარჩელის განმარტებით, მხოლოდ თავად წარმოადგენდა სადავო ქონების მესაკუთრეს.

მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა, რომ კომლის ქონებას მოსარჩელის მამასთან ერთად ასევე ფლობდა მოპასუხის მამაც. მოსარჩელის მამა გარდაიცვალა 1996 წელს, ხოლო მოპასუხის მამა გარდაიცვალა 1998 წელს. მოპასუხის მითითებით, მამის გარდაცვალების შემდეგ მან, როგორც პირველი რიგის კანონისმიერმა მემკვიდრემ, მიიღო სამკვიდრო ქონება და წარმოადგენს მის კანონიერ მესაკუთრეს.

ზესტაფონის რაიონულმა სასამართლომ სარჩელი არ დააკმაყოფილა, რაც სააპელაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ. ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს განჩინებით სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა და ძალაში დარჩა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

უზენაესმა სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი, გააუქმა ქვედა ინსტანციების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები და ახალი გადაწყვეტილებით მოსარჩელე ცნო სადავო ქონების 1/2-ის თანამესაკუთრედ. კერძოდ, საკასაციო სასამართლოს უმთავრესი განსახილველი საკითხი იყო ის, თუ ვის გადაეცემა კომლის საკუთრებაში არსებული

ქონება კომლის ინსტიტუტის რეორგანიზაციის შემდეგ.

„საქართველოს რესპუბლიკაში სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობების და სხვა სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების რეორგანიზაციის წესის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 22/09/1992 წლის №949 დადგენილების და სახელმწიფო საბჭოს 21/10/1993 №29 დეკრეტის საფუძველზე 1993 წლიდან დადგინდა სახელმწიფო მეურნეობების, კოლმეურნეობების რეორგანიზაცია და ახალ ორგანიზაციულ სამართლებრივ ფორმაზე გადასვლა. კოლმეურნეობების გაუქმებით საკოლმეურნეო კომლს სამართლებრივი საფუძველი გამოეცალა და მან არსებობა შეწყვიტა. ამასთან, 1964 წლის სკ-ის 122-ე და 125-ე მუხლების თანახმად კომლის ქონება თანაბრად ეკუთვნოდა მის ყველა წევრს, ხოლო კომლის გაუქმების შემდგომ დარჩენილი ქონება თანაბრად ეკუთვნოდათ კომლის ყოფილ წევრებს. [სუსგ №ას-988-1242-05, 27/07/2006; სუსგ №ას-724-782-2011, 10/09/2012]. შესაბამისად, კომლის ყოფილ წევრთა საერთო საკუთრებაზე მემკვიდრეობა უნდა გაიხსნას სამკვიდროს გახსნის ზოგადი წესების მიხედვით.

წინამდებარე საქმეში კომლის გაუქმების მომენტისათვის მის წევრებს წარმოადგენდნენ მხარეთა მამები (რომლებიც იყვნენ ერთმანეთის ძმები). შესაბამისად, ამ მომენტისათვის მხარეთა მამებმა მოიპოვეს თანასაკუთრება (თანაბარი წილით) კომლის მიერ დატოვებულ ქონებაზე. ამასთან, ამ შეფასებაზე გავლენას ვერ მოახდენს ის გარემოება, სახეზე იყო მუშა-მოსამსახურის თუ საკოლმეურნეო კომლი. ამასთან, მოსარჩელე აპელირებდა იმ გარემოებაზე, რომ მოპასუხის მამა გარკვეული პერიოდი იმყოფებოდა საპატიმრო დაწესებულებაში, რის გამოც მან კავშირი დაკარგა კომლთან. ეს გარემოება მნიშვნელოვანია იმ კუთხით, რომ 1964 წლის სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის თანახმად „კომლის შრომაუნარიანი წევრი ჰკარგავს უფლებას კომლის ქონების წილზე, თუ მას სამი წლის განმავლობაში ზედიზედ არ მიუღია მონაწილეობა თავისი შრომით ან სახსრებით კომლის საერთო მეურნეობის წარმოებაში. ეს წესი არ გამოიყენება იმ შემთხვევაში,

როდესაც კომლის წევრი არ მონაწილეობდა მეურნეობის წარმოებაში ვადიან სამხედრო სამსახურში განვევის, სასწავლებელში სწავლისა ან ავადმყოფობის გამო.“ მიუხედავად 128-ე მუხლის მეორე წინადადებისა, საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ პატიმრობაც არ წარმოადგენს კომლზე საკუთრების უფლების დაკარგვის საფუძველს, რამდენადაც იგი ხდება პირის ნების საწინააღმდეგოდ: „ამ ნორმის მიზნებისათვის საკმარისია არა მხოლოდ კომლთან კავშირის ფაქტობრივი განყვეტა, არამედ კომლის წევრის გაცნობიერებული ნება.“

საკასაციო სასამართლომ განმარტება გააკეთა სკ-ის 1513-ე მუხლთან დაკავშირებითაც. კერძოდ, აღნიშნული მუხლის თანახმად „ფიზიკურ პირთა კანონიერ სარგებლობაში არსებული მიწის ნაკვეთები, რომლებზედაც ინდივიდუალური სახლებია განლაგებული, სამოქალაქო კოდექსის ამოქმედებიდან ითვლება ამ პირთა საკუთრებად და მათზე ვრცელდება სამოქალაქო კოდექსით უძრავი ნივთებისათვის გათვალისწინებული წესები.“ საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, აღნიშნული მუხლის საფუძველზე საკუთრების უფლების მოპოვების დაკავშირება უფლების საჯარო რეესტრში რეგისტრაციასთან არასწორია, რამდენადაც კომლის ქონებასთან მიმართებით საუბარია კანონისმიერ თანასაკუთრებაზე, რისთვისაც გადამწყვეტი არ არის უფლების საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია.

ამის გათვალისწინებით, საკასაციო სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა და იგი ცნო სადავო ქონების 1/2-ის მესაკუთრედ.

გოჩა ოყრეშიძე

► 4 – 6/2021

საცხოვრებელი სადგომის კომპენსაციის გამოთვლა მოსარგებლის მიერ მისი გაუმჯობესების შემთხვევაში

1. „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესა-

ხებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად თუკი პირი საცხოვრებელ სადგომს ფლობს 30 წლის განმავლობაში მესაკუთრესთან დადებული გარიგების საფუძველზე, მოიპოვებს მისი საკუთრებაში მიღების მოთხოვნის უფლებას საბაზრო ღირებულების 25%-ის ოდენობით კომპენსაციის გადახდის სანაცვლოდ.

2. თუკი სადგომის მოსარგებლემ გააუმჯობესა ფართი, მაშინ გაუმჯობესებული ღირებულება არ უნდა იქნას მხედველობაში მიღებული ფართის საბაზრო ღირებულების გამომგარიშებისას.

3. მესაკუთრე უფლებამოსილია ფართის ღირებულების 50%-ის ოდენობით კომპენსაციის გადახდის პირობით გამოისყიდოს ფართი, თუმცა ამის ერთ-ერთი წინაპირობა არის მოსარგებლისათვის წერილობითი შეთავაზებით მიმართვა.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

„საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის 5 I, 7 I და 7 II მუხლები

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 21 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-594-594-2018

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა მოპასუხის წინააღმდეგ და მოითხოვა საცხოვრებელი სადგომის (49.28 კვ.მ.) და დამხმარე სათავსოს (13.47 კვ.მ.) საკუთრებაში გადაცემა. მოსარჩელის განმარტებით იგი იყო სადავო ქონების მოსარგებლე და უფლება ჰქონდა საკუთრებაში მიეღო ფართი „საცხოვრებელი სადგომით სარგებლობისას წარმოშობილი ურთიერთობების შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად. ამასთან, მოსარჩელის მტკიცებით, მან გარკვეული მიშენებები განახორციელა, რამაც გაზარდა ქონების ღირებულება, შესაბამისად, მოსარჩელის მტკიცებით, მიშენების ღირებულება უნდა გამოკლებოდა მოპასუხისათვის ხსენებული კანონის შესაბამისად გადასახდელ 25%-იან კო-